

ПРОСТІР НАДІЇ: Р. РОРТІ ПРО ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ ПРОЕКТ Г.-Г. ГАДАМЕРА

Статтю присвячено своєрідній «ре-дескрипції» філософської герменевтики в якості альтернативної пізнавальної практики – «повчальної філософії надії», здійсненої Р. Рорті, що розглядається в контексті проблеми рецепції й поширення філософських концепцій в ХХ ст.

Ключові слова: Р. Рорті, Г.-Г. Гадамер, герменевтика, інтерпретація, рецепція, повчальна філософія, гадамерівська культура.

Те, що інтерпретування та діалог із традицією є конститутивною складовою філософування, – очевидна і загальноприйнята теза. Проте сучасний філософський текст, схоже, більш відкритий до впливів і взаємодій із попередніми традиціями, ніж до дієвого діалогу з сучасниками, який часто виглядає як взаємне відсторонене коментування, що не змінює власного поля філософування.

Популярність, медійність, публічна позиція чи маска філософа руйнує такий діалог. У другій половині ХХ ст. спостерігаємо не так породження «дискурсивних» авторських масок, спроможних трансформувати оригінального «Автора» в його культурній дії, як радше обмін «позначками», лейблами, що можуть взагалі не впливати на філософування введених у дискурсивну взаємодію реальних осіб-авторів.

Із притаманною йому виразністю Річард Рорті (Richard Rorty) у праці «Філософія і дзеркало природи» (1979) надав герменевтичному проекту Ганса-Георга Гадамера (Hans-Georg Gadamer) цілий ряд таких інтерпретативних позначок – повчальна (*edifying*), реагуюча (*reactive*), позанормативна (*abnormal*), розмовна, говірка (*conversational*), – які, злившись у фінальному метафоричному акорді надії (*hope*), відразу посилили інтерес до цієї філософії. За словами Р. Рорті, «герменевтика є вираженням надії, що культурний простір, полишений епістемологією у спадок, не буде заповнюватися, що наша культура стане такою, в якій потреби примусу і конфронтації більше не відчуватимуться» [7, с. 315]. І далі: «У розмові немає дисциплінарної матриці, проте допоки розмова триває – надія на згоду не втрачається. Це може бути також і надія на плідну й надихаючу незгоду» [7, с. 318].

Значення і світова популярність Р. Рорті як філософа відразу надала цій інтерпретації більшої, ніж інтелектуальна, вартості й значно сприяла поширенню герменевтичної парадигми. Те, що автор залучив герменевтику до свого загального проекту «філософії як соціальної надії»,

змінює її історію і, водночас, зробило частиною історії сучасного прагматизму. Тож сьогодні всі дослідники герменевтики, як і всі дослідники прагматизму та американської філософії, не зможуть обійти увагою факт цього «діалогу».

Надзвичайно показово видається історія святкування сторіччя від народження Г.-Г. Гадамера, що відбулося 12 лютого 2000 р.: Гейдельберзький університет запросив виступити з основними лекціями Р. Рорті, а також Дж. Ваттімо (Gianni Vattimo) і М. Тойнісен (Michael Theunissen). У своїй промові Р. Рорті розширив ряд визначень герменевтики ще одним – «та, що сплавляє горизонти»¹. Своєю чергою, М. Тойнісен зарахував Р. Рорті до представників «експансивної, відкритої до інших потоків думки» герменевтики, а Дж. Ваттімо – до «рефлексивної, орієнтованої на традицію». Та ювілейна конференція, яку висвітлювали всі німецькі телевізійні канали та найвпливовіші видання світу, як пише С. Забала, поставила герменевтику на передній край уваги нашої глобалізованої планети [11, с. 238–239].

1970–1990-ті рр. можна з певністю назвати «ерою герменевтики» Гайдеггера–Гадамера: вона настільки полонила інтелектуалів, що виникла необхідність обмежувати її значущість. У праці «Понад інтерпретацією. Значення герменевтики для філософії» (1994) Дж. Ваттімо, хоч і прагне наголосити на «нігілістичних схильностях» герменевтики та її слабкостях, все ж визнає, що вона стала родом койне чи спільною ідіомою для всієї Західної культури, а не лише філософії – тим загальним кліматом, різновидом пресупозиції, яку всі почуваються зобов'язаними брати до уваги. Герменевтика створила щось на кшталт «родини», «спільної атмосфери», до якої за «сімейною подібністю» може належати не лише Гайдеггер, Гадамер, Рікер та Парейсон (визнані «герменевтичні мислителі»), а й Габермасі, Апель, Рорті, Ч. Тейлор, Ж. Деріда та Е. Левінас [див.: 9, с. 1].

¹ Згодом цей виступ був двічі опублікований у вигляді статті (далі ми розглянемо його докладніше).

Однак чи залишається герменевтика актуальною сьогодні? Принаймні кількісні показники свідчать про значний інтерес до цього проекту: від часу публікації «Істини та методу» в 1960 р. кількість книг, де згадуються філософська герменевтика чи ім'я Гадамера зростає більше, ніж втричі¹. Причому тематичне поле її застосування, цілком згідно з гадамерівською «аплікативною» настановою, весь час розширюється: до зрозумілих і очікуваних філософії, етики, літературознавства, мовознавства, історії, соціології та мистецтвознавства, додалися – освіта, зокрема філософія для дітей, медицина, соціологія, соціальна робота, психологія і навіть економіка та маркетинг.

Тож якщо виключити вимогу реконструювання й архівації утрачених, непрочитаних, але важливих подій західної філософії ХХ століття, про яку «кричить» сучасна українська гуманітаристика, чому варто сьогодні для говорити про проєкт філософської герменевтики чи його популярні інтерпретації? Окрім того, що це дає змогу в межах цієї статті звернутися до проблеми рецепції і поширення філософських концепцій, «практичність» герменевтики приваблює сьогодні філософів та інтелектуалів «надією» на розв'язання теперішньої кризової ситуації, яка охопила всі сфери людського існування.

У більшості коментарів щодо трактування герменевтики у Р. Рорті найчастіше посилаються на VII та VIII розділи третьої частини «Філософія» з книги «Філософія і дзеркало природи»: вони визнані основними, навіть «славнозвісними». Та є й інші тексти, присвячені герменевтиці, зокрема: статті – «Буття, що може бути зрозуміле, є мовою» (2000) [5], «Запитування» (1997) [2, с. 308], контекстуальні згадки – як-от епітет «слабкий текстуаліст», що не поділяє абсолютизації тексту за Ж. Деріда («немає нічого поза текстом»), який ми знаходимо в есе «Ідеалізм дев'ятнадцятого століття та текстуалізм двадцятого століття» зі збірки «Наслідки прагматизму» (1982) [6, с. 153].

Дещо дивує те, що попри апологетичне наголошення можливостей герменевтики в текстах 70–80-х рр., пізніше філософ згадує її дедалі

¹ Попри всі обмеження статистичної довідки «Google Book search» [Режим доступу: <http://books.google.com>], ці дані можуть слугувати орієнтиром у змістових тенденціях масиву текстів. Для нашого експромт-аналізу візьмемо дані за декадами, зі спеціальним обмеженням «видано в період...».

На запит «Gadamer», спостерігаємо вельми позитивну динаміку: 1960–1970 – 928 посилань, 1970–1980 – 1347, 1980–1990 – 1902, 1990–2000 – 2835, 1990–2010 – 3003.

Запит «philosophical hermeneutics» дає таку статистику: 1960–1970 – 674 посилань, 1970–1980 – 806, 1980–1990 – 1366, 1990–2000 – 1870, 2000–2010 – 2607.

Але в цій безсумнівній тенденції до зростання кількості публікацій, слід зважати також і на біографічні фактори: символічний 100-літній ювілей Г.-Г. Гадамера та сумна звістка про його смерть у 2002 р., звичайно ж спричинилися до появи цілої низки біографічних та інтерпретативних досліджень, у багатьох із яких згадано й інтерпретацію Р. Рорті.

менше, бо знаходить нових героїв і партнерів по діалогу: Ж. Деріда, Ф. Ніцше, М. Гайдеггер, М. Кундера, та ін. У 1990-х і 2000-х розмова про герменевтику виникає переважно з ініціативи інтерпретаторів Р. Рорті, які повертаються до цієї теми в межах дослідження його власної творчості або з нагоди вшанувань Гадамера як визначного філософа сучасності.

Так, в інтерв'ю з Ол. Кремером 2005 р. філософ погоджується з тезою, що й герменевтика, й неопрагматизм можуть разом репрезентувати «слабку думку» (визначення Дж. Ваттімо) на підставі спільного припущення, що онтологія є мовою, і світ ідентичний історичному діалогу людей. Р. Рорті уточнює цю тезу: філософи не мають турбуватися про взаємодію мови та реальності – а лише про те, як примусити деякі мовні ігри мирно співіснувати з іншими мовними іграми, тож філософія стає проблемою культурної політики, а не метафізики. Проте він все ж розрізняє свій і гадамерівський проєкти, принаймні за метою: «Я вважаю філософську герменевтику такою, що допомагає сплавляти горизонти – це культурно-політичне завдання. І я вважаю, що прагматизм каже, якщо ви можете сплавляти горизонти між дискурсами і мовними іграми, тоді ви не маєте турбуватися більше ні про що. Ваша робота філософа – зроблена» [3, с. 227].

Обговорюючи тему змін і наголошення значущості минулого, Р. Рорті стверджує, що герменевтику все-таки не можна вважати «теорією історичних змін». А значиме й своєрідне гадамерівське поняття *Wirkungsgeschichtliches Bewusstsein* («process of historically effected events») – він називає гармонійним підсумком ідеї *Seinsgeschichte* пізнього Гайдеггера та його ранньої герменевтики фактичності [3, с. 240–241].

Стаття, «Буття, що може бути зрозуміле, є мовою» (Being that can be understood is language)², що була написана двадцятьма роками пізніше відомих пасажів про «повчальну філософію» цікава тим, що показує, як змінює Р. Рорті власний горизонт герменевтики. Цього разу основою його інтерпретації або, радше, гри, стає девіз Гадамера «Sein, das verstanden werden kann, ist Sprache».

Схоже, Р. Рорті залишився вірний своєму баченню герменевтики як серединної, об'єднувальної філософії, але цього разу протиставляє її уже не епістемології, а номіналізму та ідеалізму, які, насправді, обоє фалологоцентричні: «Як переписати процес, який ми називаємо “збільшення нашого розуміння”. Від греків до сьогодні ця процес зазвичай описувався за допо-

² Після усного виголошення на ювілей Гадамера в Гейдельберзькому університеті, текст есе був спочатку опублікований в *London Review of Books* (№ 6 від 16 травня 2000 р.), а потім у збірці «Відгомін Гадамера: переосмислюючи філософську герменевтику» за редакцією Б. Краєвського [5, с. 21–29].

могою фалологоцентричної метафори глибини. Що глибшим та проникливішим є наше розуміння чогось, то далі ми від поверхні й ближчі до реальності. Ефект засвоєння Гадамерового девізу – це заміна цих метафор глибини на метафори ширини: що більше інтеграції поміж цими описами, то кращим є наше розуміння об'єкта, ідентифікованого одним із цих описів» [5, с. 24].

Р. Рорті вдається до улюбленого риторичного прийому – фантазування про майбутню філософську утопію. Якщо дотримуватися «редескрипції», за Гадамером, відкривається необмежуваність людської уяви, себто здатність пропонувати нові контексти. Немає обмежень ні в кількості мовних зв'язків, ні в кількості контекстів, які описувальні словникові запаси можуть створювати. Герменевтика «допомагає» і дає надію на створення нової культури (це твердження заледве не повторює «Філософію як дзеркало природи», проте зараз йдеться про інше) – гадамерівської, де суперечки між «фізиками й ліриками» («fuzzies and techies»), поетами та філософами розглядатимуться винятково як владна боротьба. У цій культурі уява остаточно запанує над філософією та розумом. Кожна сфера в цій культурі матиме власну дескрипцію власної сфери, але ніхто не буде ставити під сумнів її «істинність». Ще кілька горизонтів будуть сплавлені – і філософи в 2100 р. розглядатимуть історію філософії як рівноправну розмову, де кожен голос має своє місце [5, с. 28–29].

Повернімося тепер до детальнішого викладу інтерпретації герменевтики в найвідомішому тексті Р. Рорті «Філософія як дзеркало природи». Загалом, мета книги є призупинити дію «епістемологоцентричної філософії» і творення відповідної їй картини людини – істоти, що має Дзеркальну Суть (*Glassy Essence*), в якій і відображається світ. Обстоюючи необхідність «філософії без дзеркала», автор оголошує герменевтику солідарною власній анти-епістемологічній настанові, спираючись на деякі основні поняття тексту Г.-Г. Гадамера «Істина й метод». Весь його виклад пронизаний протиставленнями епістемології й герменевтики з різних позицій.

Р. Рорті акцентує увагу на понятті *Bildung* (*education, self-formation* – освіта, навчання, виховання, самоформування), яке може й має замінити традиційну мету мислення – пізнання, і тому герменевтика виглядає суголосною з екзистенційною інтуїцією філософа, за якою «переописування себе самих – це найважливіша річ, яку ми можемо зробити» [7, с. 359].

Герменевтика відкриває можливості віднайти цікавіший спосіб виразити себе, і таким чином краще спілкуватися зі світом, і тому – це освітня, повчальна діяльність, яка є проектом пошуку нових, плідних способів висловитися: «Ми стаємо

іншими людьми, ми перероблюємо себе, коли читаємо більше, розмовляємо більше, пишемо більше – це просто драматичний спосіб висловити, що речення, які стають істинними в нас через такий вид активності – важливіші, ніж ті, які стають істинними для нас, коли ми їмо, п'ємо і т. д. Саме тому у Гадамера мова йде про *Wirkungsgeschichtliches Bewusstsein* – не про те, що відбулось чи відбувається, а про нас, як усвідомлення минулого змінює нас» [7, с. 359].

Р. Рорті вбачає прагнення навчати в герменевтичній історичності, бажанні поновити зв'язки між культурами та історичними періодами. Такий повчальний дискурс *призначений* бути ненормованим (*abnormal*), щоб силою Іншості відвести нас від старого самоусвідомлення, допомогти у становленні новими істотами. Отже, герменевтика виконує головне призначення всякої «повчальної» філософії за Дж. Д'юї, «розбити шкарлупу звички» – «*breaking the crust of convention*», не дозволяє людині вводити себе в оману, ніби вона знає себе чи щось іще в світі, а сприймати своє знання як лише ще один можливий опис.

«Повчальна» філософія протиставлена «систематичній» (*systematic*), або ж філософії основного напрямку (*mainstream*). Ці філософії відмітні за своїм змістом і призначенням: систематична філософія – конструктивна, центральна, вона здійснює проект зведення світу до універсального порядку, відповідності й співмірності, схильна перетворитися на науку, тоді як «повчальна» філософія – деструктивна, приватна, зумисне периферійна, спрямована більше на продовження розмови ніж на пошук всезагальної істини.

«Систематична» філософія прагне *мати справу з реальністю* (*deal with*), тобто описувати, пояснювати й змінювати цю реальність. «Повчальна» філософія шукає з реальністю *контакту* – незумисного, часом і випадкового, непередбачуваного, прагне відносин із реальністю [7, с. 366–377].

«Повчальна» філософія відповідає (*reactive*) на гіпостазування певних привілейованих описів реальності, вона вічно *прагне* істини, тоді як систематична філософія постулює володіння Всією Істиною. Р. Рорті вважає головним завданням повчальної філософії «спрямовувати розмову в нове русло» і, будучи позанормативною, давати поштовх до породження нормативних дискурсів науки, філософського дослідження, іншої істини – це її головна соціальна функція» [7, с. 377–379].

Герменевтика й епістемологія, як вважає Рорті, – це дві ролі, які філософія може відігравати. Перша – множинна, багатоманітна, посередницька між різними дискурсами, її Рорті позна-

чає як Сократову. Друга – Платонова, філософа-владаря, культурного наглядча, що знає максимум можливого про спільну основу, вищий контекст (Ідея, Розум, Мова) [7, с. 317].

Разом із тим поява герменевтичної альтернативи не означає для Рорті зникнення епістемології. Межа відповідних сфер герменевтики й епістемології постає не через розрізнення наук про природу й дух, а лише з міри наближеності, обізнаності (*familiarity*): «Ми стаємо епістемологічними, коли ми добре розуміємо, що відбувається, але хочемо це якось кодифікувати для поширення, зміцнення, навчання, обґрунтування. Ми мусимо бути герменевтичними, коли не розуміємо, що відбувається, але достатньо чесні, щоб радше визнати це, ніж бути *разуче* (*Whiggish*) “ліберальними” щодо цього» [7, с. 321].

Серед усіх можливих критичних поглядів на цю «ре-дескрипцію» герменевтики, безперечно, найбільше нас цікавить реакція Г.-Г. Гадамера. Але він чомусь мало коментує позиції Р. Рорті, на відміну від його активних діалогів із Ю. Габермасом, П. Рікером, Ж. Деріда, представлених у багатьох статтях, есе і навіть публічних дебатах. Коментарі філософа загальні й в цілому позитивні.

Так, в інтерв'ю з Р. Дотторі (Riccardo Dottori), який не без іронії називає «першою розробкою прагматичної позиції Р. Рорті» аргументацію Протагора з «Теетета» Платона на захист необхідності отримувати платню за навчання – бо ж ідеться не про істину, а про навчання *корисному*, кращому, зручнішому [8, с. 41], Гадамер твердить, що поділяє таке бачення політики як процесу покращення форм інституцій і класів та вироблення правильних рішень: «Політик не знає істини і не потребує знати істину. Тут Рорті правий – кожен, хто задіяний у політиці, не може просто бажати істини чи добра – це безсумнівно, що він орієнтує свої дії і поводить ся зважаючи на прагматику» [8, с. 43]. Проте Гадамер наголошує, що практична й прагматична обґрунтованість все ж має повертатися до «остаточного фіналу», і ця «метафізична» перспектива все-таки відрізняє його оригінальну позицію від інтерпретації Рорті.

У 1982 р., коментуючи в листах до Р. Бернстайна (Richard Bernstein) ставлення до його ідеї поєднувати герменевтику з критичною філософією Габермаса й прагматикою Рорті в єдину концепцію «прагматичного гуманізму» на основі поняття «практика», Гадамер знову акцентує увагу на своїй належності до традиції: «Я щораз виразніше усвідомлюю, наскільки сильно я вхоплений традицією німецьких романтиків і постромантичної філософії. Я живу у закритому горизонті проблем і лінії запитування, яка все ще розуміє себе як філософію і не розглядає ані соціально-наукового, ані скептичного проблематизування філософії» [1, с. 262].

Справді, множинність смислу, онтологізація мови, наголошування залежності в процесі розуміння, аплікативність, діалогічність, текстуалізація інтерпретування зближують герменевтику з релятивістськими позиціями постструктуралізму та прагматизму, проте не можна забувати про «трансцендентальне очікування смислу», яке є загальним горизонтом розуміння й інтепретування, та про парадоксальну взаємодію з традицією, «бувальщиною», мовою, що є вираженням «логоцентризму».

Чимало дослідників взаємодії герменевтики та прагматизму зазначають, що Р. Рорті надто покладається на своє «дзеркало» Гадамерового тексту, і не добачає в герменевтиці прагнення до «істини», попри велику увагу до методу. Існують навіть радикально критичні оцінки: П. Манц (Peter Munz) вважає цю інтерпретацію скандально слабкою і безмістовною, оскільки позиція Гадамера, який ніколи не пропонував замінити науки герменевтикою, а, радше, додати герменевтику до науки, виглядає спрощеною до «розмовної» [4].

Дж. Варнке (Georgia Warnke), котра присвятила аналізу ролі Р. Рорті в формулюванні уявлень про герменевтику кілька статей, активно цитованих, та окрему книгу, стверджує, що завдяки цій інтерпретації герменевтика руйнує обмеження «епістемологічно центральної філософії». Герменевтика у Рорті представлена як така, що зацікавлена в повчанні, а не в істині, в промовлянні, а не в підтвердженні підстав раціонального консенсусу. І попри те, що власна позиція Гадамера має вектор у дещо інший напрям, в ній все ж можна вбачати акт інтеграції, mediaцію різних культур та історичних епох, в їх намаганнях досягти істини [10].

Підсумовуючи короткий аналіз «історії солідарності» Р. Рорті з герменевтичним проектом, ми можемо стверджувати визначну роль метафоричної, сильної інтерпретації у впливовості та поширеності того чи того філософського проекту в масштабах глобального діалогу, яким стала філософія завдяки новим медіа другої половини ХХ ст.

Значущість певної філософії створює не так масивна дискурсивна присутність чи ідеологізація в межах визнаної парадигми, як інтерес іншого, популярного й впливового інтелектуала, чия конфліктна чи апологетична інтерпретація може навіть підмінити в популярному каноні традиційних інтерпретацій «оригінальні» авторські інтенції. Тож на основі визначення М. Фуко «автор – дискурсивна функція» можна вивести формулу: в кожного філософа є свій «дискурсивний батько»¹. Славу філософа завжди створює

¹ Дуже промовисто в контексті цих тез виглядає назва одного з пізніх інтерв'ю Р. Рорті про герменевтику – «Спадок Ганса-Георга Гадамера: Філософа філософів» (The Legacy of Hans-Georg Gadamer: A Philosopher's Philosopher) [11, с. 248].

інший філософ, й історія Рорті–Гадамера це підтвердила.

Скориставшись гарантованим часом відстанню іншим, якщо не кращим, розумінням, варто дослухатися до поради Р. Рорті: стати «герменевтично вихованими», адже, на його думку, герменевтика потрібна нам для вивчення позанормованого, непередбачуваного, творчого дис-

курсу, в результаті якого може вийти будь-що – від нонсенсу до інтелектуальної революції, вона може допомогти знайти бодай-якийсь смисл ще тоді, як ми непевні в чомусь. Герменевтика дає змогу вивчати будь-який дискурс як частину нормативного і, таким чином, уможлиблює відкриття нового виміру речей [7, с. 320]. А хіба не це потрібно розгубленій людині сьогодні?

- Bernstein R. J. *Beyond objectivism and relativism : science, hermeneutics, and praxis* / R. J. Bernstein. – Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1983. – 280 p.
- Cambridge Companion to Gadamer* : [ed. by Dostal R.]. – New York : Cambridge University Press, 2002. – 320 p.
- Kremer A. An interview with Richard Rorty / A. Kremer // *Self and Society* : Central European Pragmatist Forum, Volume Four : [ed. by Kremer A., Ryder J.]. – Amsterdam-New York : Editions Rodopi B. V., 2009. – P. 227–241.
- Munz P. *Philosophy and the Mirror of Rorty* / P. Munz // *Evolutionary epistemology, rationality, and the sociology of knowledge* : [ed. by Radnitzky G., Bartley W.W.]. – Peru : Open Court Publishing Company, 1993. – P. 367–370.
- Rorty R. *Being That Can Be Understood Is Language* / R. Rorty // *Gadamer's repercussions: reconsidering philosophical hermeneutics* : [ed. by Krajewski B.]. – Berkeley, Los Angeles : University of California Press, 2004. – P. 21–29.
- Rorty R. *Consequences of Pragmatism. Essays : 1972–1980* / R. Rorty. – Minneapolis : University of Minnesota Press, 1994. – 240 p.
- Rorty R. *Philosophy and the Mirror of Nature* / R. Rorty. – Princeton : Princeton University Press, 1992. – 420 p.
- Dottori R. *Utilitarianism, Pragmatism, Pluralism* (Calogero, Rorty, Popper). An Interview with H.-G. Gadamer / R. Dottori // *A Century of Philosophy* / [Gadamer H.-G., Coltman R., Dottori R., Koepke S.]. – P. 40–52.
- Vattimo G. *Beyond Interpretation : The Meaning of Hermeneutics for Philosophy* / G. Vattimo ; Transl. by D. Webb. – Cambridge : Polity Press, 1997. – 129 p.
- Warnke G. *Gadamer : hermeneutics, tradition, and reason* / G. Warnke. – Stanford : Stanford University Press, 1987. – 140 p.
- Zabala S. *Pharmakons of Onto-theology* / S. Zabala // *Weakening philosophy. Essays in honour of Gianni Vattimo* : [ed. by S. Zabbala]. – McGill-Queen's University Press, 2007. – P. 231–239.

Arkhipova L.

THE SPACE OF HOPE: R. RORTY ON H.-G. GADAMER'S HERMENEUTIC PROJECT

This paper presents a specific “re-description” of a philosophical hermeneutics, made by R. Rorty, to offer it as an alternative cognitive practice, or edifying philosophy of hope and it is reviewed in the context of reception and circulation of philosophical ideas in XX century.

Key words: R. Rorty, H.-G. Gadamer, hermeneutics, interpretation, reception, edifying philosophy, Gadamerian culture.